

MINNA CANTHIN syntymäkaupungissa Tampereella patsas on Lauri Leppäsen käsialaa vuodelta 1951. Taistelija eli nuori Minna nojaa pronssipaateen, jonka takana korkokuvassa hänen näytelmänsä Anna-Liisa anelee perheeltään armoa surmattuaan vastasyntyneen aviottoman lapsensa.

Suurnaisten muistomerkit eivät kerro, että kohteet olivat usein ristiriitaisia ja särmikkäitä persoonia. ”Jos Minna Canth eläisi nyt, kuka häntä jaksaisi”, kysyy Kaarina Hazard. Ensi vuonna Canth täyttäisi 175.

Nainen esiin patsaansa takaa

PUHEENVUORO

Kaarina Hazard

palaute@
lannenmedia.fi

Minna Canthin (1844–1897) kunniaksi on pystytetty patsaita arvatenkin enemmän kuin kenenkään toisen suomalaisnaisen: niitä on kolme. Patsaista sorjin sijaitsee Jyväskylässä. Siellä Canth opiskeli ja perusti perheensä, nuorena lehtorinrouvana kulki helmat ravassa kaikkein köyhimpien luo viemään leipää ja linimenttiä. Myös Tampereella meitä tervehtii nuori nainen. Vaikka ilme kulmissa onkin tuimempi, ei veistoksella ole mitään tekemistä sen pienen tamperelaistytön kanssa, joka oli isänsä silmäterä.

Nämä patsaat ovat yleisiä nuoria naisia, vakavia, kunnollisia ja isänmaan asialla – juuri sellaisia, miksi Canth olisi jo aikanaan tahdottu, ja millainen hän ei ollut.

Patsaista kuuluisin sijaitsee Kuopiossa, **Eemil Halosen** veis-

tämä kypsä rouva, jo uransa huijulla. Tämän Canthin kasvot ovat sarkasmia täynnä ja asenne kohdallaan: siinä hän istuu syli täynnä uumaa, valmiina ottamaan vastaan maailman pilkan.

Vaan kun tämän hienon teoksen kuva monistuu koulukirjoihimme, väistyy Halosen veistämä totuus, ja tuijotamme jotakuta tyyntä matroonaa, vaikka tyyntä Canth ei koskaan ollut, eikä oikein matroonakaan. Hän säpsähтели, epäili, kiivaili ja pilkkasi; oli epävarma arvostaan, lopetti työnsä ja aloitti taas; masentui, huolestui ja suri rahan menoa; kirosi öisin ja vinoili julkisesti, ja välillä tahtoi kaikesta pois.

Niin, Canth oli elävä, niin kuin meistä jokainen, eikä sellainen mahdu muistomerkkiin, joka on erikoinen asia: sileäksi hiottu kuva ihmisestä, joka juuri särmiensä tähden kohosi vertaistensa yli.

SUURMIEHIEMME teot ovat aina osa jotakin suurempaa ja käyvät kysymättä kansakunnan historiaksi.

Nainen sen sijaan, hän kelpaa edustamaan kansaa yhdessä erikoistapauksessa: voittaessaan kultaa murtomaahiihdossa. Sik-

sipä nainen onkin patsaalle hankala syy.

Olisi helpompaa, jos naiset olisivat silkkoja ominaisuuksia kuten ”kauneus” tai ”tahto”, eivätkä yksilöitä, nimettyjä, tiettyjä. Nainen, jolla oli alku, loppu ja elämänsä keskikohta, tekee meille tukalan olon, koska kerran elänyt ihminen on sekä vaarallinen että haavoittuva – hänellä on kehon rajat ja monimutkainen historiansa, joka on oma, ei yhteinen.

JYVÄSKYLÄN TORILLE on kohotettu paasi paikallisen seikkailijan kunniaksi: **Otto Toivainen** kohosi Tyynenmeren saarella kuninkaaksi, mikä veijari! Samanmoinen seikkailijatar tuskin saisi edes laattaa kotitalonsa seinään.

Pystytetään naisille muistomerkki yhteisesti: työläisäidille tai sodan ajan naiselle.

Olisi helpompaa, jos naiset olisivat silkkoja ominaisuuksia kuten ”kauneus” tai ”tahto”.

Jos aivan pakko on, pystytetään naisille muistomerkki yhteisesti, niin että se ei kohdistu kehenkään: työläisäidille (kuin työtä tekevät ja äidiksi tulleet naiset olisivat yksi ja sama tapaus) tai sodan ajan naiselle (kuin sodan kärsimykset eivät olisi kehenkään osuneetkaan, vaan olisi vallinnut jokin yhdenlainen naishenki).

Pikemmin kuin Minnoja, Mii-noja ja Adalmiinoja me tahtoisimme, että naiset olennoituivat jonkinlaisena sovun savuna tai ryhdin kuvana, että menneet naiset olisivat nimetöntä liimaa kansallisen eripurauksen saumoisissa ja eristettyinä kriisiaikojen kylmissä nurkissa, jokin yhteinen äitimielä.

ME TAHTOISIMME muistaa naisten jälkeensä jättämät hyvät asiat, emme naisia itsejään, jotka aina ovat liian äänekkäitä, liian törkeitä, liian näkyviä ja liian uskaliaita. Tällaiset naiset pilaavat maiseman ja vievät huoneesta hapen, tuottavat kiusallisia tilanteita ja vievät aivan liikaa tilaa.

Parasta olisi, jos naiset edesmentyäänkin edustaisivat ehkä henkeä tai maisemaa. Että he kuoltuaankin olisivat jonkin

isomman asian tyttäriä, eivätkä niitä poikkeusyksilöitä, joita sellaiset naiset aina ovat, jotka jotakin ovat saaneet aikaan.

Kuopion patsaan sai aikaan naisjärjestöjen sinnikkäs kolehti, jonka päämäärään ei moni uskonut, ja sen paikaksi osoitettiin soinen jättömaa läheltä vankilaa.

Syntynsä kitkaa ei upea paasi muista, sillä siellä hän nyt loistaa, skandalöösi keski-ikäinen nainen, nuorison turmelija ja mahdollinen hullu. ”Siperiaan ne minut lähettäisivät jos voisivat”, kirjoitti Canth ja oli siinä aivan oikeassa.

Jos Canth nyt eläisi, kuka häntä jaksaisi, kun kaikki olisi hänen edelleen kiusallista: Translaki kunniaan! Ruskeat tytöt eduskuntaan! Kirkko, siunaa homot! #metoo!

Näitä hän huutelisi, tuo kaikkien suvakkihuorien kantaäiti, onko hänen aivan pakko työntää nokkansa joka asiaan.

Kirjoittaja on vapaa kirjoittaja ja näyttelijä.

☞ Sarjassa vierailijat käyttivät ajankohtaisia puheenvuoroja Minna Canthin 175-vuotisjuhlan lähestyessä. Sarja päättyy.